

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 100 (1987)

Artikel: La figüra dal bap aint il cudesch "Il descendent" da Cla Biert
Autor: Riatsch, Jon / Biert, Cla
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-235203>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 01.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

La figüra dal bap aint il cudesch «Il descendent» da Cla Biert

da Jon Riatsch

Remarcha redacziunala: Il stüdi seguint davart l'ouwra da Cla Biert d'eira gnü fat a la Scoula chantunala a Cuoir a sco lavur conclusiva chi s'avaiva da basar sün aignas retscherchas. Prof. dr. Jachen Curdin Arquint chi ha assistì al maturand cun cussagl, l'ha incuraschè da publicar la lavur illas Annalas.

Remarcha da l'autur

Avant co cumanzar cun mia dretta lavur lessa dir amo ün pèr plets sur da la «Facharbeit» in general.

Per mai esa stat da prüm'innan cler ch'eu fetscha mia lavur in rumantsch e quai our dals seguints motivs:

Eu n'ha adüna gnü l'impreschiun cha cun be duos lecziuns l'eivna gnia il rumantsch a la scoula chantunala ün pa a la cuorta e sun persvas cha ad augmentar quist numer almain be per üna lecziun l'eivna, nu's fessa mal il vainter ad ingün, tantplü cha l'instrucziun da rumantsch am para pel mumaint fich buna ed interessanta. Cun quai cha eir ils temas chi'm staivan a disposiziun in rumantsch am paraivan buns, n'haja fat adöver cun plaschair da l'ocasiun da pudair scriver mia «Facharbeit» in mia lingua materna.

La tscherna dal tema m'ha causà lura bainquant rumpatesta.

Il conqual tanter la lingua dad üna gazetta d'hoz e quella dad üna dad avant tschient ons es stat il prüm titel ch'eu n'ha sbüttà. La cuolpa d'eiran per uschedir las lavuors da preparaziun per l'emissiun al radio. Nus d'eiran güsta landervia a ramassar il material, e quella lavur am paraiva plütost monotona e lungurusa. Sch'eu vess gnü da'm decider ün pa plü tard però nu saja sch'eu nu vess forse tut güst quel tema chi'm para in sai interessant, perche ch'eu vaiva darcheu tschüf gust e plaschair vi da l'emissiun da radio.

Per trattar las reacziuns sül proget da viafier tras il Vereina in Engiadina Bassa vaiva l'impreschiun da star massa lungs temps massa dalöntschi davent. A star tuot on in Engiadina e pudair s'infuormar s'vess ün pa che ch'ün e tsel pensa sur da quist proget, füss quai stat üna fich bella lavur.

Uschè n'haja stuvü cleger oura per finir tanter il cudesch da Clà Biert e quel dad Oscar Peer. Là nun haja lösch na savü chenün tour, perche tant il problem da la convivenza co eir la figüra dal bap am paraivan fich interessants. Tuot in d'üna jada n'haja gnü l'impreschiun da stuvair am decider per ün o per tsel e n'ha lura tschernü il cudesch da Clà Biert.

Be per gratai nu m'haja però listess na decis pel cudesch da Clà Biert. Fingia sco scolaret primar vaiva ün plaschairun cur cha'l magister legiaiva minchatant avant üna o tschella istorgetta our da «Fain manü». Quella simpatia per Clà Biert am es restada, schabain ch'eu sun hoz bainquant plü critic invers seis raquints co quai ch'eu d'eira quella jada. Sco figl da paur stoja dir cha vi da seis cudeschs am plaschan surtuot la figüra dal paur da muntogna, la relaziun da quel cun seis ambiaint e las descripciuns da la greiva e düra lavur paurila, üna lavur chi dà bler plaschair e blera satisfacziun.

Aint illa prüma part da mia lavur lessa trattar la figüra dal bap sco cha nus tilla chattain aint il cudesch «Il Descendent».

Aint illa segunda part provaraja lura da declerar co cha Clà Biert pudess esser rivà sün quella. La segunda part sarà fich subjectiva, perche per pudair dir quai cun sgürezza cugnuoscha d'üna vart amo massa pac bain la litteratura rumantscha e da tschella vart – quai chi'm para amo plü important – nun haja cugnuoschü persunalmaing a Clà Biert.

Alchet as lascha però dir cun sgürezza. Cun congualar l'ouvra culla biografia da l'autur as poja chattar las parts autobiograficas.

Dasper quellas lessa lura amo per finir manzunar ün pêr ouvras ed ideas dad oters scriptuors chi han cun gronda probabiltà influenzà a Clà Biert.

Introducziun

Davo avoir tschernü «La figüra dal bap aint il cudesch 'Il Descendent' da Clà Biert» sco titel n'haja ponderà co ch'eu pudess tour per mans la lavur. Automaticamaing suna lura rivà culs impissamaints pro meis agen bap. Il

titel da quista lavur ha cumanzà a'm fascinar, perche cha tuot in d'ün dandet am esa stat consciaint cha nügli'oter intuorn mai nun ha müda uschè suvent fatscha sco il purtret da meis genituors.

Intant chi's es amo in chüna sun ils genituors tuot quai chi s'ha. Sainza lur chüra as füssa pers e nu's pudessa viver. Gnond però plü grond cumainza l'uffant a sviluppar adüna plü ferm eir si'aigna voluntà. Lura nascha planet eir il conflict tanter ils genituors e l'uffant. Ils genituors agischan normalmaing adüna be a favur da l'uffant, quel nun es però amo bun dad incleger il motiv e vezza uschè – cur cha'ls genituors til ston scumandar alch per la prüma jada – in els ün'autorità, da quels noschuns chi nu fan oter co be scumandar tuot.

Eu per exaimpel nun ha lönch na vis aint perche cha meis bap nu'm pigliaiva a mai cun sai cur ch'el giaiva cul chavà a trar laina. Lura curriava be larmas pro mamma a plondscher che per ün noschun d'ün bap ch'eu vess. Ella am cuffortaiva lura e provaiva da'm declerar cha quai saja bler massa privlus; ma per mai nu müdaiva quai nüglia, e bap d'eira e restaiva per quel di ün grond noschun.

Cur cha tuot la famiglia faiva però la dumengia üna bella spassegiada e bap ans dumandaiva avant co tuornar a chasa scha nus nu vessan gust dad ir a baiver amo alch, schi d'eira sgür dad avoir il plü bun bap da tuots in cumün.

Da las jadas capitaiva eir cha'l purtret da meis bap as müdaiva d'ün mumaint a tschel, magari eir ün pêr jadas al di.

Sainza lair am sun idas in quell'occasiun amo prunas d'otras algordanzas our da mi'infanzia tras il cheu.

Cul ir dals ons s'ha la relaziun tanter mai e meis genituors müdada cumplettamaing. Els han cumanzà a resguardar mias ideas e meis giavüschs fingià ter adura. Quai n'haja chattà da prüm'innan fich bun perche ch'eu vaiva uschè l'impreschiun dad esser tut sül seri. Güsta perquai am daiva üna fadiuna da far il brav e da güstifichar uschè la fiduzia ch'els vaivan in mai. Insembel cun quist process s'ha transfuormada eir la figüra da meis genituors, quella da bap forsa amo daplü co quella da mamma. Cur ch'eu d'eira amo ün tracagnottelet giaiva adüna il prüm pro mamma a confessar davo avoir fat üna baschatta. Vi da quel cumportaint nu s'ha müdà zist segn. Amo hoz es ella la prüma chi vain a savair quai chi'm sta sül poppel, schi nu's tratta güsta da tipicas robas d'hom.

La figüra da meis bap s'ha müdada pro mai bler plü suvent. Cul ir dals ons ha'la però subi adüna plü pacas e plü pitschnas correcturas. La

differentia la plü marcanta tanter il putret ch'eu n'ha hoz da meis bap e quella dad avant var 10 o 12 ons es cha da quella jada resentiva minchant a meis bap sco ün'autorità, intant cha hoz nun es quai plü il cas. Schabain ch'el es bun da dozar amo hoz la vusch e muossar co cha'l vent tira, cur ch'eu e mias sours gnin da las jadas cun ideas chi til paran massa stravagantas, schi resainta quai main sco ün cumond ma blerant sco ün fich bun cussagl.

Pür uossa am renda vairämaing dret quint quant greiv chi'd es ad educar ün uffant. Lura nu'm resta oter co d'admirar co cha meis genituors han adüna gnü il sentimaint da savair cur chi d'eira da strendscher ün pa plü ferm la mastrina e cur chi tilla as pudaiva laschar ün pa plü locca. Quai ans ha sgür'eir protets da grondas confruntaziuns e blers disgusts in famiglia.

Quist sun be ün pêr dals impissamaints ch'eu n'ha gnü cun ponderar co estructurar mia lavur. Plain buonder m'haja lura miss a leger il cudesch «Il Descendent» per gnir a savair co cha Clà Biert pictura là la figüra dal bap.

Biografia

Clà Biert es nat als 26 lügl 1920 sco figl da paur a Scuol, ingio ch'el ha eir passantà si'infanzia.

Si'infanzia e sia provgnentscha paurila sun stattas per Clà Biert üna richa funtana dad ideas per sia lavur da scriptur. Da professiun è'l dvantà magister. Dal 1940 ha'l fat la patentà da magister primar al Seminar da magisters a Cuoir. Lura ha'l dat scoula per 6 ons a Scuol. Sperapro faiva'l amo ün paet da paur.

Davo avair stübgia a Turich, Genevra, Lausanne e Paris è'l tuornà darcheu in Grischun per far il magister secundar, ma turnond adüna darcheu a chasa per lavurar sül fuond. Davo avair dat scoula dūrant 5 ons a Zuoz è'l i a star dal 1956 oura Cuoir. Là ha Clà Biert tgnü scoula fin cur ch'el es gnü ferm amalà.

Schabain ch'el vaiva fingià 29 ons cur chi sun cumparüts cun «Pangronds» seis prüms raquints, es dvantà Clà Biert sainza dubi ün dals plü importants scriptuors rumantschs ladins.

Clà Biert nu s'ha però be ingaschà sco scriptur, ma eir sco cabaretist e chantadur. El vaiva da natür'oura plaschair vi dal bun umur, ma eir

vi dal schnöss bunatsch, ed ha'l fundà dal 1951 insembel cun Men Rauch e Jon Semadeni il cabaret «La Panaglia». Schabain cha'l teater rumantsch ed eir la chanzun e poesia umoristica han üna lunga tradiziun chi va inavo fin al saideschavel tschientiner d'eira quai alch tuottafat nouv in Engiadina. Il cabaret ha gnü però fich grond success uschè cha Clà Biert e Men Rauch s'han decis dad ir trais ons plü tard amo üna jada sün tournée cun lur cabaret, quista jada suot il nom «La travaglia dal docter Panaglia». Sco chantadur ha'l ramassà bleras chanzuns popularas rumantschas. El tillas chantaiva lura avant s'accumpagnond svest culla guitarra ed ha güdà uschè ad imbellir inqualche festa. Plü inavant ha'l eir fat bleras emissiuns al radio rumantsch e lavurà sco collavuratur a la televisiun rumantscha e pro bleras gazettas, chalenders etc. Clà Biert s'ha eir miss a disposiziun per s-chaffir novs cudeschs da scoula rumantschs.

Da sias traducziuns sun quellas per ils cudeschs d'uffants «Maurus e Madlaina», «Vitturin e Babettin», «Zocla, Zila, Zepla», illustrats dad Alois Carigiet, fich cuntschaintas. Clà Biert ha tradüt però eir amo divers oters cudeschs dal tudais-ch o dal frances in rumantsch.

Da sias ouvras litteraras sun impustüt seis raquints our da si'infanzia fich cuntschaints e da grond'importanza. Quels raquints sun caracterisats tras üna descripziun da l'acziun nettamaing realistica.

Tuottüna sto il lectur cugnuoscher l'ambiaint e las tradiziuns engiadinaisas per incleger inandret sias istorgias. Ils raquints sun quintats cun gronda frais-chezza e natüralità. Eir las figüras descrittas aint in seis cudeschs sun pel plü friskas e sanas e plainas da plaschair vi da la vita. Minchatant parna bod dad esser ün pa massivas e malzipladas, ma in fuond han bleras dad ellas ün minz fich lom. Davo fat la baschatta tschüffna suvent noscha conscienza. Quai as vezza fich bain aint il raquent «Oura pro'ls puozs». Tuot ils puobs radunats là intuorn il puoz as giodan ün mez muond a verer co cha la rana tira ad ün trar vi da la cigaretta e dvainta lapro adüna plü taissa. Ma davo cha la bes-china es ida a perir pervi da lur agir malponderà, nun esa dret ad ingün e minchün prouva da chatschar la cuolpa via sün tschel. Il giodimaint es svelt gnü rimplazzà tras schnuizi e noscha conscienza. In da quellas situaziuns s'haja bod l'impreschiun cha Clà Biert haja plaschair da far sgrischir als lectuors ün pa plü sensibels. Ma in fuond es el svest bler plü sensibil co quai chi para e co ch'el voul forsa far verer. Seis sentimaint fich fin as chatta aint illas descripziuns da la natüra chi sun suvent fich lyricas ed eir aint illas reacziuns fich subtilas, minchatant bod ün pa misteriusas da tschertas figüras in seis cudeschs.

Fich tipic per l'ouvra litterara da Clà Biert es sia stretta relaziun culla vita dal paur da muntogna. Impustüt la relaziun tanter uman e natüra am para fich importanta in seis raquints. La natüra ha fuormà la persunalità dal paur ed el ha stuvü imprendar a s'adattar a quella. El sa cha furtüna e disfurtüna, ricchezza e fomina stan in stretta relaziun culla natüra ed el ha imprais a predschar ed ingrazchar per tuot quai ch'ella til dà.

Schabain cha'ls raquints da giuventüna e'l cumbat da l'uffant cunter ün bap pussant ed autoritar das-cha sainz'oter gnir resguardats sco tipics per l'ouvra da Clà Biert, nu cuntegnan els tuots insembel na tant material sco seis roman «La müdada». In quell'ouvra descriva Clà Biert la müdada ch'ün cumün muntagnard subischa tras l'irrupziun da la vita moderna. Il giuven paur es exposè là a las listessas tentaziuns sco fingià aint in seis raquint «Amuras nairas», be cha uossa nu's tratta plü be dad ün problem individual, ma dad ün problem chi occupa l'intera cumünanza. In purtrets e scenas per part stupendas ans muossa Clà Biert il cumbat intern dal giuven paur.

Eir scha Clà Biert es mort a l'età da be 61 ons schi ans ha'l relaschè üna rich'ouvra litterara. Eu impernajà n'ha gnü ün clap gust a leger seis raquints e sias istorgias.

Il bap aint «Il Descendent»

In general as pudessa dir cha'l tema dal Descendent es la confruntaziun d'ün uffant e plü tard d'ün puobatsch cun ün bap autoritar e pussant. A verer ün pa plü da manü as bada però bainbod cha la figüra dal bap es bainquant plü complexa. Il bap sa bain gnir fich grit, ma da tschella vart ha'l ün minz fich lom. Quellas duos fatschas s'imprenda a cugnuoscher fich bain aint il raquint «Aint il chaschuot». Cur cha'l bap da Peider es grit lura sbraja'l e fa ögliuns e lura dà'l giò pel chül, bottas e battüms chi nu s'invlida plü uschè svelt. In da quellas situaziuns ödiescha Peider a seis bap, da tschella vart però nu less el neir na ün bap flaivel o ün bap chi cridess dafatta minchatant. Aint il Descendent as chatta tanter oter la seguinta frasa: «Rafüda cha tü sast cridar, baps nu cridan!» (p. 18)

Invers seis cumpogns es Peider superbi d'avair ün bap ferm, ün bap chi'd es bun da far frunt a tuot las difficultats da la vita, cha quellas sajan quant grondas chi vöglian. Il figl nun ha nüglia per incunter d'avair ün bap ferm; il conflict tanter bap e figl cumainza pür là ingio cha'l figl as

sainta sforzà da far quai cha seis bap cumonda per nu tschüffer ün battüm. Sch'el nun obedischa in da quellas situaziuns, lura fa'l cugnuschentscha culla vart aspra da seis bap.

Scha'l bap nu sa però ingio cha seis figl es, as fa'l lura svelt pissers chi til pudess esser capità alch o ch'el vess pudü as avair fat mal. In talas situaziuns nun ha'l lura plü quels ögliuns trids e noschs, ma ögls be larmas, ögls chi expriman üna temma ed ün'affecziun fich profuonda. Eir la vusch nun es plü gritta, ma dandettamaing dvaint'la tuot debla e tremblonta. Uschè vezza Peider a seis bap per exaimpel aint illa situaziun ingio ch'el vain a til deliberar our dal chaschuot:

«Bap ha dit cun ir giò da s-chala: 'Malscort figl'. Mo be da bassin, na da grit, e cun üna vusch curiusa. Cur cha bap disch 'malscort figl', lura è'l grit uschigliö, e fa ögliuns noschs. Eu n'ha dit: 'Bap nu fa ögliuns noschs, na, na.' Meis bap es i cun seis man crotsch sur ma fatscha süantada ed ha dit cun üna vusch sco davo chi s'ha cridà: 'Na, na, ingüns ögliuns noschs!' (p. 30)

Ils ögls han üna funcziun fich importanta aint il Descendent da Clà Biert. L'uffant as po orientar vi dad els fich bain in che umur cha'l bap as rechatta. Ma cur cha'l bap fa ögliuns nu mangla quai güsta dir ch'el es be per rafilar üna brava schleppa. Minchatant expriman els eir ün grond spavent. In da quellas situaziuns nu sbraja'l. Da las jadas less el sgür sbragir o dar ün bel battüm a l'uffant chi til ha fat star oura grondas temmas.

Minchatant fa il bap però ögliuns perfìn cun far stincals o cur ch'el voul quintar üna burla per cha tuots rian. Peider quinta üna jada:

Il bap es fich lià vi da seis fuond e vi da sia muaglia e metta pais cha tuot la lavur gnia fatta tip top. Quant lià ch'el es vi da seis bel manster resorta da las reacziuns dals relaschats cur chi til han portà in fossa:

«El ha vuglù star fidel a la terra, meis char neiv, ed el ha bain fat. Schich'el possa tuornar in pasch pro la terra ch'el ha tant amà!» (p. 282)

El es mort vi d'üna puoncha zoppada. E quella puoncha ha'l tschüf propcha cun ir a termir la prada in ün di da plövgia e cun fraidüras. Quel di ha'l vuglù ir a metter terms sün mort e fin, perche cha'ls mats nu cugnuschaivan ils terms da la prada da Janvraj, sco ch'el pretendeva. Peider descriva la chosa seguintamaing:

«... bap nun ha vuglù ch'eu vegna; el ha dit: 'Quai nu fa dabsögn.'
E lura è'l i. E cur ch'el es tuornà, d'eira'l tuot tschunc; mo curius, el
vaiva üna fatscha cuntainta, sco quai ch'eu nu vaiva amo mâ vis.»
(p. 280)

A l'ospital nun ha'l eir na vuglù ir, el ha preferi da murir a chasa.
Seis ultims plets d'eiran:

«Tü Peider starast comprar üna fotsch nouva ant co sgjar il prà da
Runà; là taglia mal.» (p. 280)

Quists ultims plets demuossan a meis avis fich bain la relaziun dal
paur culla terra chi til nudrischa. Il paour ha imprais a predschar quai cha
la terra til sprodscha perche ch'el sa be massa bain, quant dependent ch'el
es da quella. Eir aint il Descendent da Clà Biert as poja constatar cha'l
paur ha bler respet invers la natüra, da las jadas survain quella relaziun
perfin eir ün aspet divin. Il bap da Peiderin metta fich grond pais sülla
tradiziun. Aint il raquint «Il scussal da Chamüngia» as vezza bain la rela-
ziun tanter tradiziun e religiun. Il paour nouda las bes-chas cul scussal
ch'el dovrarà plü tard per pinar la Chamüngia. Il sang da las bes-chas as
maisda uschè culs guots dal vin vi dal scussal. Peider quinta:

«Intant cha meis bap faiva uorden e mettaiva in salv la roba lavada,
schi ma mamma lavaiva in chadafö il scussal da Chamüngia. Flachs
da vin o flachs da sang →» (p. 100)

A la fin survain uschè il sang dal muvel la listess'importanza pel
paur sco il vin da Chamüngia. Els survegnan tuots duos in seis ögls ün
aspet sonch. Il semnar es eir ün da quels ritus cun simbol divin pels
paur. Davo avoir semnà mettan amo hoz blers paur ils mans insembel
per far ün'urazchun. Els han fat lur lavur, uossa staja illa pussanza divina
da far prosperar il sem ad ün rich früt o eir nügliä. Las consequenzas da
la raccolta d'eiran fich directas ed i tillas cugnuschaivan eir in Engiadina
amo avant pacs decennis fich bain, bler plü bain co hozindi. Üna buna ra-
colta significhaiva ün inviern in abundanza e beadentscha, üna noscha ra-
colta ün inviern in chüzza e da las jadas dafatta cun fomina. L'anguoscha
da nun avoir nügliä sün maisa per saduolar las boccas fomantadas dals uf-
fants chi sezzaivan intuorn quella, sarà statta ferm derasada in noss cu-
müns da muntogna. Quel rapport fich stret tanter il paour e la natüra es

sgür eir ün motiv per la devoziun chi's chatta in blers ravuogls paurils, hozindi però bod be plü pro'ls paur ü n pa plü vegls.

La relaziun tanter il paur e la natüra am para ün dals puncts importants aint ill'ouvra da Clà Biert. Sia provgnetscha paurila tradischa'l tanter oter eir in connex culla superstiziun chi s'ha mantgnüda pro'ls paur per part fin al di d'hoz. Aint il raquint «Il ballun da Piccard» as poja leger:

«Lura sun gnüdas las muos-chas orbas nan ed intuorn il chapè e paca pezza davo furmias cun alas, segn da trid'ora . . . (p. 166)

Lura es gnüda l'odur dal füm chi's struozaiva nan da la palü – segn da trid'ora eir quai – . . .

il chüern dal bügl d'eira uschè ümid ch'el sguottaiva, cura ch'eu n'ha laschà baiver, sü Bagnera, e quai ingiavina la plövgia.» (p. 168)

Fin al di d'hoz nun es ingün amo stat bun da cumprovar cha quists segns da trid'ora sajan fos. Da tschella vart ha impustüt la glieud giuvna chi'd es gnüda dressada per uschedir da pitschen insü a pensar logica-maing fadia d'incleger co cha blers da noss vegls in cumün mettan tant pais sün da quistas «nügliarias». I's po nomnar quai nügliarias, superstiziun o sco chi's voul, ma il curius es be – e quai possa dir our d'aigna esperienza – cha quels «segns» fallan be d'inrar.

Il bap es ün paur chi metta grond pais cha sia lavur gnia fatta tip top. El nun es be svesch fich exact, ma pretenda bler eir da seis agüdants. Aint il Descendent as chatta plüssas passaschas chi conferman quai, uschè eir aint ill'istorgia da «Crispin»:

«Peiderin vaiva da güdar in ui; scuar giò ils pantuns cur cha seis bap bavraiva il muvel, il prüm las buatschas e lura las strüzzas davant ils parsepans, davo clet sü ils fastüts e miss aint, sco scha seis bap til vaiva muossà. E lura sternaiva'l il patütsch, da mez inavo süls pantuns. Ed ant co ir a tschaina vaiva'l da scuar la stalla, per chi saja tuot nettin ant co mundscher.» (p. 102)

Ed aint il raquint «Lat sonch» as poja leger:

«Figl, scua amo üna jada l'ui, bainin bainin.' Eu vaiva scuà davo bavrà, ant co gnir a tschaina, mo cun quai cha meis bap laiva avoir la

stalla adüna netta, sainza fains e stroms strüzzats, schi n'haja tut la scuetta e n'ha cumanzà amo üna jada da prüma e n'ha scuà eir amo davant la fainera e perfin tut sü ils flus cul man.» (p. 118)

Ün oter exaimpel chi conferma cha'l bap pretenda buna lavur da seis figl, chattaina aint il raquint «Las glüms»:

«Il chomp furmoint madür glüschiva aint il sulai cur cha bap ha dit ant co dar l'attacha, giò'l chantun: 'Fa plan, figl, e pozza lom las manadas, cha las spias nu screan.'» (p. 164)

Scha alch nu grataja minchatant ha'l pac'incletta per quai, uschè eir cur cha Peider largia la sadella da mundscher sün plan d's-chala per temma dal babau. Là as poja leger:

«Meis bap es gnü our'in cuort, ha tut sü la sadella suos-cha ed ha dit: 'Tü est ün pover mamau, gnanca bun da portar giò la sadella per bap, cun bod quatter ons! Varguogna! Vè giò qua subit!' El m'ha dat üna schleppa. Lura è'l i via ed ha arschantà la sadella suot la spina ed ha dit cun ir aint in ui: 'Nu sast tgnair pel monch, saimpel!'» (p. 36)

In da quellas situaziuns nu pensa il bap cha Peider es amo ün uffant, ma pretenda ch'el fetscha seis dovair sco ün creschü.

Aint il Descendent chattaina divers lös ingio cha'l bap es descrit pro sia lavur. Tuot quels purtretts muossan ün paur fich indschignavel e lavurius. Üna jada è'l descrit sco bun setter, ün da quels cun bun güz, ün'otra jada til vezzaina ad arar ed amo ün'otra jada è'l fatschendà cun scuder. Peider admira a seis bap cur ch'el til vezza a lavurar, adüna uschè sgür da sai sves e tuottafat consciaint da sia valur. Tantplü as schnuischa'l lura cur cha seis bap as fa mal cun sejar:

«E lura dod eu ün sbraj da temma, e quai es la vusch da meis bap. Uossa til vezza. El es ch'el seja la Foura da Suotfrunts, ün prà stipüras sü munt. El tegna cuort il schilun da la fotsch, cul man dret be sur la vaira, sco pro'l tschunker furmoint culla farcla.

Il schnuogl dret possa'l sülla costa e la chomma schnestra tegna'l taisha per avoir buna tschampada. Las müslas mordan aint il tschisp

cur ch'el fa il pass. Uschea sta'l fichà aint illa costa, gob, terdschond las süuors culla rain dal man e pigliond trattinas cuortas – fin cha tuot in d'üna jada vegnan, rabgiantadas, furiusas: las vespras! Be davant sia fatscha s'hana sfuadas dandet our dal tschisp, ün som inter per el aint. Dalunga schlavazza'l davent la fotsch, dà man il chapè e dà intuorn sai, da tuot las varts. I til pizchan aint il culöz, aint ils chavels, aint ils ögls. El mütscha. El s'inchambuorra e dà ün sbraj dond giò cul man aint il latsch da la fotsch cha'l sang siglia . . . i's vezza amo adüna il cotschen dal sang chi vain our da l'alb da la liadüra. Uossa vezza be daspera il manun düritsch da bap, sainza liadüra, e'l sang es s-chür e tschuoss.» (p. 298)

Eir quista descripziun dal paur da muntogna am para fich tipica per Clà Biert. Na be ils mans e'l möd da lavur nu sun skizzats qua toccantamaing, ma eir la perseveranza dal paur da quella jada, la vögla da far frunt a tuottas sorts difficultats cun mezs uschè modests.

Il bap es d'üna vart bain ün fich bun lavuraint, da tschella vart nu voul el acceptar qualche deblezza pro sai s vess. El nu voul esser quel chi ha da's laschar muossar alch, ni da sa duonna ed amo bler main da seis agen figl. Quai as bada fich bain, legiond l'istorgia «Sunasonchas»:

«I d'eira da dar aint ün cuognin per chi tegna. Cur ch'el ha tut il martè, schi mamma laiva güdar, mo el ha dit da laschar stara, ch'el sapcha bain avuonda. Quai ha'l dit da noscha glüna. Id es da dir ch'el nu vaiva palp ourasom las pivatellas, pover bap, davo quai ch'el s'avaiva laschà dschelar la dainta cun manar laina our da Tavrü. Mo el nu laiva cha mamma savess plü bain co el. Lura ha'l bravamaing tunà cul martè giò pel polsch. I s'ha vis las fodas sü per sia fatscha. Eu nu savaiva perche ch'el ha dit dandet: 'Uossa basta!' ed ha guardà da grit sü per mamma, e lura cun rabgia aint pel martè . . . Mo mamma ha dalunga stuvü cumanzar a rier, e tanteraint dschaiv'la: 'Mo Dieu perchüra, che narrun cha tü est!' Mo meis bap es gnü amo plü grit ed ha dit cha quia nu saja da rier nöglia, gnanca zich bricha. E plü cha mamma riaiva, e plü grit cha bap gniva.» (p. 74)

Il bap nu voul dimena dar pro ingüns sbagls pro sai s vessa, el ha adüna dret e radschun, schi el as rabgiainta dafatta pervi cha sia duonna sto rier da seis cheu dür e da seis chaprizi.

Per lumparias da puobs nun ha'l eir na bler'incletta. Listessamaing as cumporta'l cur cha Peider nun obedischa sainza far mucs. In da quell'assituaziuns doza'l lura dret svelt la vusch e pelplü seguan a la chantada amo ün pêr sfrachs. L'uffant tschüffa uschea üna temma naira da seis bap. Il bap survain per el adüna daplü las conturas dad ün dimuni, ün noschun chi nu vould far oter co til dar battüms e til far displaschairs. Aint illa gronda part dals raquints reunits aint il Descendent, as chatta quella figüra dal bap, ün bap autoritari e sever chi nu patischa gnanc'ün minz da cuntradiziun.

Il bap svesse vould be tuot il bun per l'uffant, nu bada però ch'el es da las jadas bler massa dür e sever cun seis mattet. Üna da las scenas cha l'uffant nu varà mai plü invlidà pervia da sia crudeltà, es sgüra quella ingio ch'el vezza co cha seis bap mazza a Crispin, güsta quel usölin ch'el vaiva dit: «Mo bain, schi quel dimena es be teis.» (p. 104) Clà Biert descriva quai seguaintamaing:

«Peiderin es curri our da stüva, tras piertan e tablà fin our in palantschuotta. E pro la spuonda è'l stat sco impetri: Cagiò, davant la foura da grascha, staiva seis bap, il cuzzer da curtels intuorn il flanc, quel guaffen chi pendaiva vi d'ün crötsch sur la s-chaffa da piertan, quel s-chierp trid chi d'eira scumandà da tocker aint. El sta là sbrajazzà. El tegna a Crispin tanter las chommas e til schmacha culla schnuoglia e til tegna serrà il gnif cul man tschanc. La bes-china sbiatta, mo il bap til cludischa plü zuond. Uossa va'l inavo cul man dret e dà man il curtè, quel curteun lung e lad cul monch dad öss. Peidrin dà ün sbrai: 'Bap'.

El cuorra giò da s-chala da palantschuotta e vezza güsta co cha seis bap chatscha il curtè tras il culöz da Crispin, cha'l sang siglia inavo aint pel man. El cuorra via, seis bap dà ün sbrai: 'Sta davent!'

L'usöl sbiatta darcheu, uossa sofla'l cha'l sang siglia our pellas fouras nas, el sbegla cun vusch raca, mez stitta, il sang cula in ün aualin giò ed aint illa grascha. Peiderin siglia adöss a seis bap, el stira vi da la bes-cha, seis bap sbraja: 'Puob dal diavel, sta salda!'

Peiderin til dà pajadas, el improva da tschüffer il man cul curtè, mo il bap tegna sü il bratsch cha'l sang til cula giò pel chandun e sguotta a Peiderin giò pella fatscha, giò pellas chotschas. Uossa rampigna'l sü pellas chotschas da seis bap, e til sgrafla in fatscha, e til less mazzar, el sbraja: 'Schmaladi bap!' Inaquella seis bap lascha crodar l'usöl mort e til dà üna schleppa, cul man liber, ch'el svoula perquai via, giò aint il sang, aint illa grascha.» (p. 106, 108)

Peiderin es amo massa giuven per incleger cha'l bap nun ha fat murir a Crispin per til far ün dispet, ma per avair la charn per ün bel rost da Pasqua. El ha gnü lönch da's remetter da quel displaschair ed ha ödià a seis bap amo per eivnas. Cur ch'el es in malouras cun seis bap, schi vezza Peider in el adüna ün noschun chi nu fa oter co rafilar schleppuns. Il bap es in fat ün tip fich impulsiv, ün tip chi's lascha s-chaldar e's rabgiainta tras quai fich svelt e chi ha lura grondas difficultats da's tgnair in frains cur ch'el es üna jada grit. Ch'el manaja in fuond be bain cun seis mattet, as vezza vi da sias reacziuns. Aint il raquint «Crispin» as poja leger vers l'ultim:

«Seis bap nun ha plü fat schnöss, el vaiva faquint tuottüna tut a cour la scena our in üert. Üna saira d'utuon d'eiran tuots aint in stüva e tadlaivan a bap chi sunaiva la guitarra. Peiderin admiraiva co ch'el savaiva far clingir l'instrumaint, el tadlaiva cun bocc'averta cur cha seis bap chantaiva il psalm . . . (p. 114)

Lura seis bap ha cumanzà a sunar üna tscherta melodia trista, chi giaiva il prüm be plan, lura adüna plü svelt, cun accords agüzs tanteraint, cha las cordas sbragivan e'l chantin da la melodia paraiva da tschunker, e lura adüna plü plan, cun tuns chi schierlan tanteraint, per finir süllas duos cordas dals bass chi paraivan da cridar. Peiderin ha dumperà che toc cha quai saja. Sün quai seis bap til ha miss il man sül cheu, ha dat ün suspür ed ha dit: 'Crispin'.» (p. 116)

In quista situaziun demuossa il bap a meis avis ün sentimaint fich fin e bler'incletta per seis mattet. Ch'el es in fuond sten sensibel e svelt da spermalar, as poja observar amo plüssas jadas aint il Descendent. Il plü marcant as vezza quai forza aint il raquint «Ils sudats da chartun»: Sar Giosuè as schnuischa cur ch'el vezza cha seis agen figl til ödiescha talmaing da til pudair far murir. Clà Biert descriva la situaziun uschea:

«'Colpo massimo!' ha'l clomà amo üna jada. Lura ha'l dudi, davo la rain, inchün chi tira svelt il flà. Peider s'ha vout ed es stat schmort: sül penultim s-chalin staiva seis bap, sblach, e respiraiva greiv, culla bocca averta, cha'l flà gniva in boffadas da vapur, sco sch'el füss curri. El nu d'eira curri, el d'eira là fingià d'üna pezza nan. Peider ha vis cha seis bap faiva ögliuns pütivs aint per el, sco'l sudà da chartun, ögl da vaider, ögl morts. Lura ha'l badà co cha seis bap d'eira

gnü grisch sü pellas taimpras e vaiva üna fatscha da culur tschendra. Sar Giosuè as tegna vi d'ün'assa dal fuond, cun tschel man fa'l giò las süuors dal frunt e guarda darcheu tais. Davo ün mumaint dà'l dal cheu da schi, be plan, as volva e va aval. Nun ha'l dat uondas cun tour ils s-chalins? E nu para ch'el saja gnü plü pitschen?» (p. 204)

Lura dvainta sia vusch sula, davo cumainz'la a scuttar e perfin a rovar. Eir l'ögliada as müda: Il prüm sun ils ögls da bap blaus, dürs sco l'atschal, davo cumainza l'ögliada a tremblar, i vegnan las larmas e per finir cumainza'l a cridar. E lura tuot in d'üna jada vezza Peiderin a seis bap sco cun oters ögls:

«El crida? – Meis bap crida per mai?

Il bap scuffuonda e suoglia la fatscha culs mans. Mo nu para chi sajan oters mans? Bricha plü da quels manuns dürs chi fan mal, na, mans loms, mans buns chi tegnan la fatscha, e las larmas chi cuorran tanteroura, guarda, quellas larmas han ruot il grip! Seis bap nun es plü quel dad avant, quai es uossa ün oter bap, ün chi güda a far frizzas, ün bap chi quinta istorgias . . .

Ah, meis bap! Ün bel bap, il plü bel da tuot ils baps, cun ögls blaus sco'l tschêl, e cun üna bella vusch, sco ingüns baps, ed el ha eir bels mans, chars mans chi tendschan nan vers mai.» (p. 150)

Peiderin less cha seis bap as dess giò ün pa daplü cun el, til güdess a far frizzas, gess cun el a giovar a burellas, a trar a mazlas o til fabbrichess ün auto da giovar our d'üna chaista da maccaruns. Mo seis bap mâ nun ha temp per da quellas robas. Cur ch'el pensa landervia vain el dschiglius sün Tumaschin:

«Il bap da Tumaschin til piglia las dumengias davomezdi cun sai, cur cha'ls homens van a giovar a burellas, ed el tocca man a Tumaschin, el ha perfin laschè trar üna burella, üna jada, schi, el giova eir a stöchel cun Tumaschin e til muossa a far frizzas e balaisters. Meis bap mâ nu tocca man, el nu quinta neir mâ istorgias sco il bap da Tumaschin.» (p. 132, 134)

Il bap nu giova propcha na bler cun seis mattet, ma el es ün hom pisserus e lavurius ed ha ün pensar fich pratic. Quai es sgür ün dals motivs perche cha'ls gös d'uffants nu til dischan bler. El vout muossar al giuvnet da pitschen insü a lavurar ed a far inandret, pretenda però da las jadas bler massa bler da seis figl. E cur cha'l puobet ha prastà buna lavur füss ün pled d'arcgnuschentscha minchatant eir a seis lö:

«Mo bain, Tumaschin ha eir da güdar in chasa, mo il bap da Tumaschin, quel disch minchatant: brav! Meis bap mâ nu disch: brav! el disch be: 'Hast bod glivrà?'

E Peider scuaiva la stalla nettin nettin chi nu's vezzaiva gnanc'ün fain, per cha seis bap dschess eir: brav. Mo el mâ nun ha dit.» (p. 132)

A dir ch'el nu s'occupa mai cun seis mat as fessa eir da tort inversar Giosuè. Cun gös d'uffants nun esa da far bler pro el, ma pel chant ha'l ün grond debel. Là metta'l lur'eir grond pais cha seis figl imprenda a chantar ed a sunar la guitarra. Cur cha seis bap dà man la guitarra lura cumainzan ils ögls da Peiderin a glüschir: quai sun ils mumaints da grond dalet per el. Il bap da Peider es ün musicant da nom e da pom. Peider admira a seis bap in talas occasiuns, uschè eir aint il raquint «La spassegiada da plaschair»:

«Peider es stat be stut a verer co cha seis bap battaiva las cordas da la guitarra cun üna sveltezza chi nu's vaiva amo mâ vis uschigliö, cun chantar. I til paraiva cha cun da quels manuns crotschs nu füssa pussibel da dar da quellas grampchadas sgüras sainza tschüffer speravia. Mo di be co cha'l man tschanc giraiva sü pro'l culöz, e'l man dret nö main, pro la rösa, mans aisels d'eiran quai, oterche, mans plains da musica! Cha quels mans til vaivan dat schleppas, quai paraiva uossa bod impussibel!» (p. 236, 238)

E cur chi ha gnü nom per Peider da dar man svest la guitarra d'eira'l bain ün zichin agità, ma cul sustegn da seis bap esa i tuot in uorden:

«... e sar Giosuè daiva a Peider minchatant üna cul schnuogl ant chi gniva la müdada da l'accord. In quella maniera es i nö mal. Cur chi'd es stat glivrà, schi barba Tumasch ha dit cun Giosuè: 'Quai ta

dia, cumpar, qua voula dal diamber pac per til far gnir bun. L'uraglia ha'l, tschai es roba d'exercizi.'

'Mo involà nun ha'l il talent!' ha dit sar Matias sü per Giosuè chi vaiva ün dalettun e guardaiva intuorn scha la glieud vess vis. Lura ha'l tut il man da seis figl, ha schmachà ün zich ed ha dit: 'Buns mans, brav, meis figl!' (p. 242)

Quel di sto'l avoir gnü zuond buna glüna, perche cha uschigliö nu lodaiva'l mai a Peider. Tuottüna resorta adüna darcheu dad ün o da tschel raquint aint il Descendent cha sar Giosuè ha in fuond fich jent a seis figl e ch'el vuless be ch'el dvantess ün hom in uorden. El ignorescha cha Peider es amo ün uffant e pretenda ch'el as cumporta sco ün creschü. Id es sgür bun da muossar a l'uffant da pitschen insü a portar respunsabilità, ma i's po exagerar eir in quist regard. Il mal pro sar Giosuè nun es be ch'el es ün pa massa sever, ma eir seis tempramaint fich impulsiv, uschè cha'ls puogns siglian subit cur chi nu va tuot tenor seis cheu.

Il puobet nu po natüralmaing cumpetter corporalmaing cun seis bap. Uschè as transfuorma cul ir dal temp la figüra da seis bap per el in üna figüra d'ün gigant. Quel gigant es uschè grond e ferm, ch'ingün nu po drizzar oura zist segn cunter el. Surtuot aint il raquint «La fotsch» inscuntraina a quist purtret dal bap:

«I nu's vezza al praderun chi seja, mo eu dod seis flà davo mai: ün vent chod, ün schuschur chi vain e passa e tuorna a gnir. Uossa la fotsch as muainta. Il latsch morda aint illa costa cha'ls salschs e'ls faus, ils uolms e'ls ruvers as sdrajan in fotschigliada, vegnan rablunats a chanvà, pro la storta, ingio cha uossa la fotsch as schlungainta, vain blaua e stretta, cun sriblas violettas, la fotsch carpata da meis bap, quella fotschuna lunga d'atschal tamprà dürezzas, chi terra in ün suogl god e chasas e üerts e vignas, là oura . . . (p. 294, 296)

Lura pür n'haja badà perche chi d'eiran uschè spaventats: Davo mai, our da la tschiera, n'haja dudi il flà dal gigant, da quel gigant chi's vaiva palantà sül flüm e quel gigant – d'eira meis bap! El es gnü be plan, pass a pass, ha guardà intuorn co cha tschels mütschivan a föviv, lura ha'l struschà ils mustazs, fat pajaglia aint per mai, ha stendü oura il man e strat our da la terra – üna dretta fotsch, sia buna fotsch carpata!» (p. 310, 312)

Per furtüna nu vezza Peiderin a seis bap adüna uschè. Sgür es ch'el ha fadia da supportar la severità da seis bap. Cur cha quel as rabgiainta però, esa pel dal vaira pac da rier. In da quellas situaziuns es il puobet cuntaint dad avair amo a sia mamma intuorn sai. Minchatant ha'la eir ella ils mans plains da far per balchar a seis hom. Quai as vezza in plüs raquints, tanter oter eir aint il raquint «Ils sudats da chartun»:

«Inaquella s'ha drivi l'üsch d'ui ed es gnüd'aint la mamma, tuot scu-lozzada, s'ha missa tanter bap e figl . . . 'Scha mamma nu d'eira, am vess el coppà.'» (p. 200)

La relaziun tanter mamma e figl es fich stretta aint il Descendent. Quai as poja dir eir scha Clà Biert nu descriva la rolla da la mamma qua uschè da manü sco ch'el ha fat quai in si'ouvra «La müdada».

Sco chi's vezza, es la relaziun tanter bap e figl aint ill'ouvra «Il Descendent» da Clà Biert bainquant plü complexa co quai chi's crajess forse cun dar be ün'ögliada a la svelta. Il bap es bain fich sever ed autoritar cun Peider e da las jadas para'l bod dad esser ün pa massiv e malziplà, ma in fuond ha'l ün cour fich lom e sensibel.

Co riva Clà Biert sün üna tala figüra dal bap?

Aint ill'ouvra da Clà Biert as chatta fich bleras parts autobiograficas. Eu pens qua surtuot als lös cha Clà Biert ha clet oura per sias istorgias. Seis raquints e sias istorgias nun han lö in ün muond da fantasia, in ün muond inventà dal scriptur, ma in lös chi existan pel dal vaira. Clà Biert piglia sia stretta patria, Scuol e contuorns, sco ambiaint per sias ouvras litteraras. Grazcha a sias descripziuns esa pussibel da chattar amo hoz ils lös nom-nats aint in seis cudeschs. Eir las üsanças e tradiziuns descrittas in seis cudeschs existivan üna jada üna per üna. Bleras s'han mantgnüdas fin al di d'hoz, otras sun idas in invlidanza.

Clà Biert descriva in seis cudeschs ün muond muntagnard cun tuot sias bellezzas, ma eir cun tuot sia crudeltà. El ha sgüra amà quel muond, sia stretta patria, da tuot cour.

L'acziun dals singuls raquints, quella es però per gronda part inventada. Cuntuot cha Clà Biert nun ha passantà svesch quai ch'el descriva in seis cudeschs, es si'infanzia da grond'importanza per sia lavur da scrip-

tur. Si'infanzia es per Clà Biert sco ün grond reservoir d'ideas. La fantasia da l'uffant ha adüna fascinà a Clà Biert. Per part es nat quel plaschair da descriver episodas d'infanzia eir our d'üna tscherta aversiun cunter la cretta cha nos temp ha illa scienza. Il scriptur sves ha dit üna jada aint in ün'intervista:

«Das Kind ist noch nicht verbildet und steht dem Wildmannli am nächsten. Das ist es, was mich fasziniert. Die Phantasie des Kindes reicht weit über alles hinaus, was 'Seelenforscher' darüber geschrieben haben, inklusive Jung, Jünger und Jüngere. Meine Neigung zur Gestaltung von Kindheitserlebnissen ist teilweise auch eine gewisse Kampfansage an die Wissenschaftsgläubigkeit unserer Epoche.» (S. 169)

Quist citat ans demuossa eir cha Clà Biert s'ha occupà cullas teorias da Jung. Surtuot sur da l'importanza da la relaziun tanter uffant e genituors aint ils prüms ons da nos viadi terrester sarà'l stat perinclet cun Freud e Jung. Quai chi riguarda la relaziun tanter bap e figl è'l sgür eir influenzà da Jung. Surtuot las reacziuns cha l'uffant ha aint il inconsciaind correspuondan a sias teorias. Eu pens qua surtuot a l'appariziun dal bap sco gigant e sco noschun aint ils sömmis dal puobet.

Eir il fat cha l'uffant chi vain maltrattà e imnatschà d'ün bap fich sever as lia emoziunalmaing bler plü ferm vi da la mamma, sco cha Freud e Jung pretendan, as poja constatar aint il Descendent. Per pudair güdichar cun sgürezza schi exista ün stadi da rivalità tanter Peider e seis bap per la simpatia e l'amur da la mamma, am para cha la rolla da la mamma nu saja skizzada bain e detagliadamaing avuonda in quist ouvra. Eu impernajà nun ha l'impreschiun cha las tensiuns tanter bap e figl hajan alch dachefar cul complex d'Edipus.

Quant inavant cha la relaziun tanter bap e figl aint il Descendent correspuonda a quella dal scriptur cun seis agen bap, es greiv da dir. Cun tschertezza as poja però dir cha Clà Biert d'eira fich lià vi da sia mamma. El sves ha dit üna jada cha la mort da sia mamma saja stat il plü dür cuolp in tuot sia vita. Il bap da Clà Biert es disgrazchà in Val S-charl intant cha'l scriptur d'eira amo giuven. El d'eira però fich sever, ün punct chi correspuonda dimena culla figüra dal bap aint il Descendent. I's vezza chi'd existan tschertas parallelas tanter la figüra dal bap aint il Descendent e la figüra cha'l scriptur ha da seis bap. Ün oter citat da Clà Biert chi conferma quist'impreschiun es:

«Bedeutsam für das ganze Leben können scheinbar irrelevante Kindheitserlebnisse sein. So zum Beispiel . . . als ich mit der Schleuder ein Wiesel tötete und dann das Gefühl hatte, ich sei wie Papa, ein grosser Jäger, ein Riese mit enormen Kräften, allem überlegen.» (S. 170)

Dals raquints da Clà Biert cha nus chattain aint il Descendent sun «Crispin» ed «Il babau» per gronda part autobiografics. La temma dal babau ed il sentimaint ch'el ha gnü cur cha seis bap ha mazzà a Crispin, han dat amo lönch da pensar a Clà Biert.

In connex cul raquint «Oursaom la culmaina» am para interessant da render attent cha Peter Rosegger ha eir scrit ün'istorgia cul listess tema. Scha Clà Biert ha cugnuschü l'istorgia da Rosegger nu saja. Persunalmaing craja da na, perche l'istorgia sco cha Rosegger tilla ha scritta am para plü bain reuschida. Tuot l'acziun es là main tscherchada e tras quai s'haja l'impreschiun ch'ella saja plü natürala co pro Clà Biert. E cha Clà Biert haja scrit ün'istorgia, tant be per scriver alch nu craja neir na.

Cun quists pêr impissamaints, co cha Clà Biert vess pudü esser rivà sün quella figüra dal bap cha nus chattain aint il Descendent, lessa glivrar mia lavur. Eu am sun però tuottafat consciaint cha la lavur litterara da Clà Biert sarà sgüra gnüda eir influenzada amo dad otras varts nan. Schabain cha üna tala retschercha es fich interessanta, stoja dir qua averta maing cha la plü bella part vi da mia lavur es statta la lectüra dals cudeschs da Clà Biert. Eu m'ha propcha diverti e gnü ün plaschairun vi da tschertünas da sias istorgias ed eu sun persvas cha amo blers as divertiran eir in avegnir vi da la bell'ouvra litterara cha Clà Biert ans ha relaschà.

